СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXX. — Число 273. — Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 23. падолиста, 1922. — VOL. XXX. — No. 273. — Jersey City, N. J., Thursday, November 23, 1922. — THREE CENTS

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ! Прийміть сейчас участь в боротьбі проти польського наїзду у Східній Галичині, жертвами на Фонд Негайної Допомоги!

ПРЕЗИДЕНТ ДОМАГАЄТЬСЯ ПІДПОМОГИ ДЛЯ КОРАБЕЛЬНИХ ФІРМ

ВАШИНГТОН, 21. падолиста. — Президент Гардинг виголосив нині перед спільним засіданнєм обох палат конгресу промову про законодатну роботу, для якої передусім скликано надзвичайне засіданне.

Він заявив отверто, що найголовнійшим питаннем на його думку є питанне державної допомоги для американської торговельної фльоти. Ся фльота тратить річно коло 50 міліонів долярів, і коли держава не прийде її з допомогою, то американські корабельні фірми будуть в короткім часі зовсім зруйновані. Він критикував остро противників державної субсидії, збиваючи головно закид, буцімто підпомога має на цїли допомогти певним лищень фірмам, котрі мають нібито мати свої пальці в ухвалюванню сеї підпомоги.

Як видно було з приняття президента Гардинґа членами конґресу, конґрес віднісся до пропозиції президента досить холодно.

КЛЕМАНСО ОБОРОНЯЄ ФРАНЦУЗЬКУ ПОЛІТИКУ В СВОЇЙ ПЕРШІЙ ПРОМОВІ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, 21. падолиста. — Жорж Клемансо, бувший француський премієр, що приїхав сюди в суботу на ряд відчитів про політику Франції, виступив нині вечером в Метрополитен Опера Гавз зі своєю першою промовою.

Промова Клеманса відносилася головно до межидержавної політики Франції. Він обороняв Францію за її аґресивну політику супроти Німеччини, бо там існує сильна партія мілітаристів, котра може кождої хвилі звалити демократичний уряд Німеччини. На думку бесідника, велика війна була не лищень війною Франції, але й Америки, і тому Америка не повинна покидати тепер аліянтів, але старатися їм помагати полагодити справи, розпочаті війною. Поміч повинна обмежатися не лишень до гроша, але й повинна йти далі, себто, коли потрібно, то жертв в людях.

На відчиті зібралася величезна сила визначних Американців та чужинців, припадково присутних в Америці.

ГРІЗЬБА ВЕЛИКОГО БУДІВЕЛЬНОГО СТРАЙКУ

НЮ ЙОРК, 21. падолиста. — Непорозуміння межи мулярською юнією, котра зарядила страйк всіх своїх членів, поки підприємці з мулярського товариства не зголяться наймати при будівельних роботах лишень юнійних робітників, дійшло вже знов до острої стадії, бо мулярське товариство заявило, що всі підприємці викинуть з роботи всіх юнійних мулярів, якщо страйкуючі мурарі не вернуть до найблизшого понеділка до роботи.

З огляду на сю загрозу юнія мурарів думає тепер потягнути за собою других будівельних робітників.

НЮБЕРІ ВНІС УРЯДОВО СВОЮ РЕЗИҐНАЦІЮ

ВАШИНГТОН, 21. падолиста. — Нині сполудня перечитано в сенаті лист сенатора Нюбері, в котрім сей вносить свою резиґнацію зі становища сенатора.

Сенатор Гарисон заявив сейчас з сього приводу, що резиґнація сенатора Нюбері буде принята цілим американським народом з великою радостю.

ОДНОДНЕВИЙ СЕНАТОР

ВАШИНГТОН, 21. падолиста. — Президент сенату Кулидж рішив питанне сенаторського уряду пані В. Г. Фелтон, котру джорджійський ґубернатор іменував сенатором на місце помершого сенатора Вотсона, а котра домагалася для себе права засісти в сенаті, хоч перед отворенням засідання вибраний вже був наслідник Вотсона. Кулидж рішив питанне в той спосіб, що вволив волю пані Фелтон та дав її право вважатися сенатором через один день.

Наслідком сього рішення паню Фелтон заприсяжено нині рано яко сенатора, і через цілий день вона вважалася сенатором, голосувала „так" і „ні", і т. д. Однак, того самого дня сполудня заприсяжено вже її заступника, нововибраного сенатора Волтера Джорджа.

РІШЕННЄ ЗЕЛІЗНИЧОЇ РАДИ ЗА СТРАЙКАРЯМИ

ШІКАҐО, Илиной, 21. падолиста. — Зелізнича Робітнича Рада Злучених Держав розбирала нині непорозуміння межи страйкуючими варстатовими робітниками та зелізничим підприємством Вестерн Меріленд. Ходило о те, чи зелізниче підприємство має право віддавати направу зелізничих возів та льокомотив другим підприємствам. Справа була замітна о стільки, що варстатові робітники, довідавшися про віддання направи другому підприємству, застрайкували, чим після зелізничого закона втратили право відкликатися до Зелізничої Ради.

Мимо сього Зелізнича Робітнича Рада рішила в користь страйкуючих робітників. Рішенне видано на тій основі, що само зелізниче підприємство віддавало другому підприємству направу зелізничих возів в тій цїли, щоби цілу справу усунути зпід обовязуючої власти Зелізничої Ради та хитрою штучкою змінити контракти зелізничих робітників.

Рішенне Зелізничої Ради звертає на себе загальну увагу, бо воно відступає від занятого сею Радою становища.

БУВШИЙ ПОЛЬСЬКИЙ ПРЕМІЄР ХОВАЄТЬСЯ ПЕРЕД ВИБОРЦЯМИ ПІД СТІЛ

Бувший польський премієр Вінценти Вітос був перед виборами до варшавського „сейму" в місті Грибові, на Лемківщині, на вічу. Коли він сказав: „Бог най буде в церкві, а в політиці нам його не потрібно", вічевики обступили його і хотіли з ним розправитись на кулаки. В біді Вітос сховався під стіл, відки виратувала його поліція, що надбігла ратувати бувшого премієра, знаного з того, що все ходить без краватки.

ВИЇМКОВИЙ СТАН В УКРАЇНСЬКІЙ БУКОВИНІ

Український тижневик „Робітник" на Буковині повідомляє: „На основі тайного розпорядку найвищої команди румунської армії заборонено від 6. жовтня с. р. поширювати нашу часопись в околицях, де проголошено виїмковий стан, себто в чисто укрїнській і мішаній части Буковини. Щоб не наражувати читачів на ріжні переслідування, застановляється тимчасово висилку „Робітника" до дальших заряджень".

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР В ХОДОРОВІ

Перед кількома днями гостив в Ходорові український театр Наддніпрянців під проводом П. М. Орла-Степняка. Дуже гарно відограними пєсами, як: „Борці за мрії", Хмара", „Безталання", „Зимовий вечір" і „У різдвяну ніч зєднав собі місцеву суспільність, чого доказом було, що кождій пєсі по береги виповнена саля. Всі зрозуміли тяжке життя артистів, котрі щойно вирвались ізза дротів, та не зважаючи на свої злидні чоденні, щиро взялись за працю, щоб тим дати знак свойого життя. Тому суспільність всіх галицьких міст, куди загостить цей театр, повинна великочисельною участю підбадьорувати їх до дальшої енергічної

ЗАСУДИЛИ ДІВЧИНУ НА 15 ЛІТ ВЯЗНИЦІ

Линдсей, Онт. Канада. — Дня 8. с. м. засаджено тут панну Бітрайс Ніколс з Бобцейґон на 15 літ вязниці в Кінґстон за убите своєї новонародженої дитини. Морду вона допустилася в той спосіб, що підчас їзди потягом з шпиталю до дому дитину кинула через вікно на двір.

УКРАЇНСЬКЕ ВІЧЕ В НЮ ЙОРКУ

Українська Ліґа Горожан в Ню Йорку скликує в сю неділю, дня 26. с. м., велике народнє віче у справі негайної допомоги рідному краєви.

Віче буде в Народньому Домі при 6-ій улиці о годині 2.45 сполудня.

ЛЯХИ З АМЕРИКИ ХОТЯТЬ ЇХАТИ НА ВОЛИНЬ

Кілька днів тому приїздила до Рівного делеґація від тих польських жовнірів, котрі служили в армії Галлера, а тепер знаходиться в Америці, для ознакомлення з умовами осадництва на Волині. В Америці знаходиться 5000 бувших жовнірів армії Галлера, бажаючих оселитися на Волині, а маючи доляри, надіються запровадити добрі господарства. Осадники ці мали би приїхати на Волинь весною слідуючого року.

УКРАЇНЕЦЬ ПОЛІЦІЙНИМ СУДІЄЮ В МАНІТОБІ

Свіже число урядової „Манітоба Газет" подає імена трох нових поліційних судіїв в Манітобі, між якими є й один Українець. Нові судії є Петро Мельник в Етелберт, І. Інґальдсон в Арборг і Р. М. Чері в Биртл.

ТРОЦЬКІ ВСЮДИ ОДНАКОВІ

В Парижі є волоцюга, що називає ся так само, як російський міністер війни. Троцький мав своє леговиско під якоюсь брамою. Оноді найшов Троцький в своїм леговиску иншого волоцюгу. Се так розлютило його, що він підпалив під сплячим волоцюгою сміттє і папери і майже всмажив його на смерть. В шпитали показалося, що попарений волоцюга був глухо-німий. Пожар, який зробив Троцький, мусіли аж фаєрмени гасити.

АЛІЯНТИ ВИВИСШУЮТЬ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНУ

ПАРИЖ, 20. падолиста. — На нараду аліянтських премієрів прибув сюди також чеськословацький міністер закордонних справ др. Едвард Бенеш.

В тутешніх дипльоматичних кругах заявляють, що Чехословаччину аліянти тому вивисшують понад другі нові держави в Европі, бо хотять її зробити „жандармом Европи" і причислити її до великих держав.

ВИБОРИ ДО ЛИТОВСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ

КОВНО, столиця (тимчасова) Литви, 12. падолиста. — У виборах до нового литовського парляменту вибрано: християнських демократів 30, народовців 18, соціялістів 8, комуністів 6, Жидів 6, ляхів 5, з партії „Пайнага" 4.

В першому литовському парляменті було 3 польських послів, які були зреклися своїх мандатів, коли другі посли їх побили. Тепер поляки здобули на Литві аж 5 мандатів.

НОВИЙ ПОЛЬСЬКИЙ „СЕЙМ"

ВАРШАВА, столиця Польщі, 21. падолиста. — Остаточний вислід виборів послів до польського „сейму" представляється так:

Правиця:	Вшехпольсько-клерикальна група	168	послів
	Центр Скульського	8	„
	Клюб унії паньствової	8	„
	Разом	177	послів
Лівиця:	Людовці групи „Пяст"	71	послів
	Група „Визволенє"	48	„
	Інші людовці	6	„
	Народова робітнича партія	17	„
	Соціялісти	40	„
	Комуністи	2	„
	Разом	184	послів

Бльок національних меньшостий 78.

Кромі того „вибрано" 5 РУСИНІВ.

Разом 444 посли варшавського сойму.

ЗАМІТКА. Коли „вибрано" 444 послів, як собі ляхи назначили, то видно, що в цілій Галичині вибрано також „послів", так як ляхи собі назначили.

УКРАЇНЦІ В ГАЛИЧИНІ НЕ ГОЛОСУВАЛИ, але ляхи поставили були своїх кандидатів, на яких голосувала горстка ляхви та застрашених форналів і хрунів. Се у ляхів є „вибори" і „посли".

Кілько варта ті „вибори" і ті „посли", тілько варта і той „сойм" і ціла польща.

Вже тепер їй заграничні нічого доброго не ворожать, алеж і годі інакше, коли польські „політики" взялись будувати державу розбоєм, злодійством і обманством.

ЛЯХИ ЗАСУДИЛИ СТЕПАНА ФЕДАКА НА ШІСТЬ ЛІТ ТЮРМИ

(Телеграма филаделфійського дневника „Паблик Леджер" і нюйорського „Івнинґ Пост").

ЛЬВІВ, 21. падолиста. — Суд присяжних у Львові засудив нині поручника Степана Федака, котрий пострілив але не вбив польського „воєводу" у Львові Ґрабовського вчасі торічньої гостини „начельніка" Пілсудського в Галичині, на шість літ вязниці.

„Начельнік" Пілсудський і „воєвода" їхали в томусамому автомобілі, коли впали стріли. Спершу думано, що замах був проти Пілсудського, але поручник Федак зізнав, що він мав намір убити Ґрабовського, яко голову польонізаційної політики у Східній Галичині.

Розправа проти Федака була сензаційна й оберталась кругом польських намірів спольщити Східну Галичину, яку Польща держить на основі мандату аліянтської Найвисшої Ради, і силування народу, щоби вибрав послів до польського „сейму".

ПО ВИБОРАХ ДО ПАРЛЯМЕНТУ В АНҐЛІЇ

ЛОНДОН, 20. падолиста. — Вислід ґолосів, які вчасі виборів одержали поодинокі ґрупи парляментарних послів, представляється ось так:

Консервативні	5,464,707	голосів
Партія Праці	4,191,732	„
Лїберали Еєсвита	2,619,870	„
Лїберали Лойда Джорджа	1,929,001	„
Комуністи	28,441	„

Частина голосів впала на независимих інших кандидатів.

Загалом голосувало понад 14 міліонів виборців, мущин і женщин.

Сі виборці вибрали послів:

Консервативні	346
Партія Праці	142
Лїберали Есквита	64
Лїберали Лойда Джорджа	44
Комуністи	1
Інші	18
Разом	615

Між вибранимипослами є три женщини.

Партія Праці (умірковані соціялісти) здобула відповідно до числа виборців замале число послів. Се ізза виборчої ординації. Якщо в Анґлії були би пропорціональні вибори (значить, що кожда ґрупа мала би змогу вибрати число послів відповідно до числа виборців), так Партія Праці була би здобула коло 200 посольських мандатів, а так через невідповідну виборчу ординацію здобула тільки 142 посольські мандати а більше як четвертину стратила.

Одначе, як заповідають, партія Праці тепер виб'ється скоро на видне місце в анґлійському парляменті і в цілій Анґлії, бо серед її нових послів є богато учених і розумних людий, добрих бесідників і політичних лідерів, які вспіють як слід орудувати і найтяжшими справами внутрішньої і закордонної анґлійської політики.

УКРАЇНЦІ УБИЛИ ПОЛЬСЬКОГО КАНДИДАТА НА ГАЛИЦЬКІЙ УКРАЇНІ

ЛЬВІВ, 5. падолиста. — В селі Вишкові, заліщицького повіта, в Галичині, українські бойовики застрілили тамошнього польського учителя Антона Березовського, котрий кандидував на посла до польського „сейму", з рамени партії польських людовців.

Покійний оставив жінку і четверо дітий. Польські „вла-дзе" зачали слідство у справі сього убиття.

ПЕРЕД ВИБОРОМ ПОЛЬСЬКОГО ПРЕЗИДЕНТА

ВАРШАВА, столиця Польщі, 20. падолиста. — Польський „сейм" має зібратись на першу сесію дня 21. с. м., а „сенат" дня 28. с. м.

В перших днях грудня с. р. мають обі „палати" зібратись на запрошенне маршалка „сейму" на спільну сесію, яка має вибрати „начельніка" (президента) польської републики.

Досі видвигають яко кандидатів: Юзефа Пілсудського, дотеперішнього „начельніка", Войцеха Тромпчинського, маршалка першого польського „сейму" і Войцеха Корфантия, звісного атамана „повстання" на Горішньому Шлеску.

Як вгадують найбільші вигляди на вибір президента польської републики має таки Пілсудський, за котрим є лівиця, і котрого імовірно підіпре також бльок національних меньшостий, який буде рішати у спорі між польською правицею і лівицею.

Одначе, як кажуть, і Пілсудський не дуже побивається за своїм вибором, головно ізза того, що після польської конституції президент польської републики не може бути рівночасно і начальником польської армії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association. Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ [illegible]

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 493 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПРИЄДНУЙМО ЧЛЕНІВ ДО ОРҐАНІЗАЦІЇ

Кільканайцять днів тому цілу Америку зелектризувала вістка про страшну смерть сімдесять кількох майнерів від отруйного газу в одній вуглевій копальні в Пенсилвенії.

Вістка була без сумніву страшна під кождим зглядом. Публика мала чого задеревіти від страховища. Часописи мали чого писати довгі новинки.

Та все таки були річи, яких публика не знає, яких газети не сказали.

Не сказали саме, що страшна маса непотрібних промислових жертв, які поїла за одним разом пенсилвенійська майна, се не богато гірше від того, що діється кождого дня в отсьому краю промислу.

Вистарчить поглянути на урядову статистику (розрахунок) промислових випадків в американських копалнях, щоби переконатися, що пересічно кождого дня гине в американських копалнях не богато меньше робітників, як згинуло від ляком проймаючого випадку в Спенґлері. На основі власне урядової статистики можна ствердити, що за один місяць вересень погибло в американських копалнях 153 майнерів. На основі сих самих розрахунків бачимо, що за час від 1. січня до кінця вересня сього року погибло в Америці аж 1,186 робітників, при чому не завадить додати, що був се час великого вуглевого страйку, коли міліони зорґанізованих майнерів не працювало.

Отсе є факти, які повинні застановити кождого думаючого чоловіка. Вони вказують на велику правду про американський промисел. Хоч нам здається, що нещасний випадок в копалні або фабриці є випадком, себто чимось надзвичайним, виїмковим, несподіваним, якимось громом з ясного неба, то власне урядова статистика повчає нас, що нещасні випадки в американськім промислі є правильною річчю, які трафлялился, трафляються і трафлятися будуть. Отсе є факт, який затямити повинен кождий іміґрант, що прийшов сюди з рільничого краю зі здоровою, тілесною працею на свіжім воздусі.

А затямивши його, повинен як думаючий чоловік постаратися запобігти стратам, які можуть виринути для родини на випадок якого нещастя для себе. Запобігти сьому можна через приступленнє до певної, матеріяльно утвердженої запомогової орґанізації. Обовязком старих свідомих іміґрантів є повчати нових про небезпеки сього краю, вказувати на користи запомогової орґанізації та приєднювати їх до Українського Народного Союза.

СЕ УКРАЇНСЬКІ ПАТРІОТИ!

У львівському „Ділі" (ч. 50, з 3. с. м.) читаємо отсю маленьку оповістку:

Табор Української Галицької Армії в Йозефові переслав до Адміністрації „Діла" 500,000 польських марок яко жертву на направу шкід, спричинених вандалами в українських інституціях, із заявою:

„Обурені гунським вандалізмом, кличемо: Не знищить нас ворог, знищити нас може хиба одна природа".

Се даток невеликий, бо пів міліона польських марок се ледви яких 50 американських долярів, але той даток зложили УКРАЇНСЬКІ ЖОВНІРИ З ТАБОРІВ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ, котрі живуть в голоді, холоді і великій недолі. Сей даток від тих героїв, що три роки горюють і моряться на чужині, а котрі самі потребують помочі і одержують її від земляків в Америці. Сей даток може від найбіднійших Українців.

Вони служили в Українській Галицькій Армії 9 місяців. Вони три роки на вигнанню ждуть на хвилю, щоб вернутися з крісом в руці до рідного краю. Вони все покинули дома, і майно і родину, і жінки і діти. Вони стратили здоровлє. А всетаки дух у них стрілецький. Ніщо їх не зломило. Ніщо їх не зігнуло. Вони зібрали останні центи, собі відказали, а післали на направу українських домів, які ляхва понищила динамітом.

Сим показали вони, що вони великі патріоти, що справа, за яку вони боролись і терплять, має достойних оборонців.

Таких оборонців є тисячі. Але як їх стануть сотки тисячів і міліони, то певно, що справа української державности осягне величезну побіду.

Ся побіда виросте ІЗ ЩОДЕННО БОРОТЬБИ МАС УКРАЇНСЬКИХ.

Вона виросте з тої боротьби тоді, як ті маси будуть складатися з таких борців як наші жовніри з табору Української Галицької Армії в Йозефові, в Чехословаччині.

Са побіда буде тоді, як всі Українці пійдуть їх слідами.

ПОЛЬЩУ МОЖНА КУПИТИ.

На одному з останніх засідань комісії експертів, істнуючої при відділі боротьби з лихвою варшавського урядового комісаріяту, стверджено, що банки не мають змоги фінансувати торгу і промислу, наслідком чого грозить викуп та вивіз за кордон усіх товарів. Як приклад подано, що польська фірма, яка має 60 міліонів польських марок основного капіталу, може перейти у власність швайцарського купця, який має на складі 120 кіп яєць. Стверджено дальше, що раз проданої закордон речі не можна назад купити. Головно через страшну ріжницю курсу, яка повстає через безперервний упадок марки.

ПРОЦЕС ФЕДАКА.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Зізнання воєводи Ґрабовского

Відколи закрилося „Діло", відомости з процесу Федака, як і взагалі відомости з українського життя у Східній Галичині, доводиться брати лише з принагідних жерел, бо на перекручену інфромацію польських часописів покладатися не можна.

З такого принагідного, але певного жерела **ми** нині одержали звіт про **девятий день розправи** (2. листопаду), коли перед трибунал покликано львівського воєводу **Ґрабовского** в якости свідка. Переповідаємо цей звіт з можливою точністю для читачів „Свободи".

• • •

Перед судом і в суді зміцнена поліційна охорона. На кождім кроці провіряють особисті документи. У судовій залі, коло місць, де сидять кореспонденти українських і закордонних часописів, розсілося кілька поліційних аґентів.

Входить низький сивий чоловічок з острими і мертвими рисами обличча і дріжачими руками кладе біля себе капелюх. Поведінка у його дуже нервова і боязка. Говорить скоро і неупевнено.

Ґрабовскі розказує, як він вийшов з іПлсудским з ратуша і як той сів перший у кут авта, а за ним сів свідок посередині. Раптом роздалися стріли і він почув два удари в плечі. Він зараз висів і його підвезли до дому. Одна куля влучила його в руку. Другої не знайшли. Щойно опісля знайшов у рукаві пальта другу оловяну кулю, яку демонструє. **За біль вимагає від обжалованого Федака 10,000.000 Мп. „для засади".**

Тепер починає питати оборона, і тут виявляється нечувана односторонність голови Трибуналу, який більшість питань ухиляє.

Оборонець Глушкевич: Українська суспільність винить за жорстокий режім у Східній Галичині у першу чергу воєводу, хтоб ним не був. Чи знає свідок, які стосунки були тут раніще перед ним?

Свідок: Знає, але він приїхав з Кракова і не розібрався у всьому як слід.

Др. Глушкевич: Що ви робили, щоби навязати певний „модус вівенді" (спосіб установлення мирних відносин) з українським населеннєм?

Свідок: Після приїзду до Львова зложив візити мітратови Бачинському, і той йому візиту віддав.

Др. Глушкевич: І більше нічого?

Свідок: До мене ніхто з Українців не звертався. Був у мене раз батько обжалованого Федака з ріжними українськими дезідератами. Я заявив, що їх розгляну, але **поставив вимогу, щоби Українці взяли участь у конскрипції.** На це Др. Федак заявив, що **це рішуче неможливе.**

Др. Глушкевич: Чи знаєте, що в часі, коли Ви обняли урядованнє, розвязано усі українські студентські товариства?

Свідок: Таких подробиць знати не можу.

Др. Глушкевич: Чи знаєте, що українській молодіжи замкнено вступ до університету?

Свідок: Це до мене не належало.

Оборонець др. Бачинський: На якій основі введено у Східній Галичині воєвідства?

Предсідник: Ухиляю це питаннє.

Др. Бачинський: Як віднеслася укр. суспільність до цього?

Предсідник: Ухиляю.

Др. Бачинський: Як польські власти змушували населеннє до конскрипції?

Предсідник: Ухиляю.

Др. Бачинський: Чи свідок знає, скільки війска нагнано на села для переведення конскрипції і що **населеннє втікало перед конскрипцією в ліси?**

Предсідник: Ухиляю.

Др. Ганкевич: Чому свідок відраджував Пілсудському приїзд до Львова на Східні Торги?

Свідок: Бо я сподівався атентату. Поліція знала заздалегідь про настрій серед Українців і про орґанізацію „Воля".

Др. Ганкевич: Чи свідок знає, що одна з польських партій в ґазеті „Слово Польске" ясно говорила, що на случай заведення автономії у Східній Галичині Поляки боронити-муться перед тим, навіть колиб задля цього потрібно було відірвати Галичину від Польщі?

Предсідник: Ухиляю.

Др. Ганкевич: Я прошу, щоби це питання було поставлене. Перед судом поставлено 13 молодих людей за злочин державної зради, а за таку заяву в ґазеті нікого не потягнено до відповідальности, ані навіть Прокураторія це сконфіскувала цієї ґазети.

Прокуратор заявляє, що тут робиться щось нечуване. **І обжаловані, і оборонці ввесь час ставлять у стан обжалования польський Уряд і польську суспільність.** Він проти цього мусить рішучо запротестувати.

Проти такого поступовання прокуратора виступила оборона [illegible]важадала 5 хвилин перерви для сформуловання свого становиска.

Предсідатель, б а ч у ч и, що справа набирає небажаний оборот, відклав розправу до слідуючого дня.

Берлін, 9. литопаду.

Радянин.

ЗВІТ

з нарад Українського Національного Конґресу, відбувшогося у Филаделфії в днях 26-го і 27-го жовтня 1922 р.

Підготований „Тимчасовим Комітетом", в якого склад входили, по трех, представники сімох найбільших народних українських орґанізацій в Злучених Державах, **Український Національний Конґрес",** відбувся в днях 26-го і 27-го жовтня 1922 року у „Солвацькій Гали" в Филаделфії. На Конґресі було заступлених сім українських центральних орґанізацій та декілька льокальних товариств, які вислали 133 делеґатів, що заступали 176 всяких громад, інституцій і місцевих орґанізацій, розміщених в 63 місцевостях, осередках українського народного руху; числячи американським способом, було заступлених 12 стейтів, або четвертина всіх стейтів Юнії. З огляду на це, що всі центра українського народного, культурного і політичного та економічного життя в Злучених Державах мали на Конґресі своїх заступників, дальше з огляду на це, що відтягнулася від участи в Конґресі тільки одна українська орґанізація і то виключно тільки через напів більшевицький напрям своїх урядників, Конґрес сміло можна назвати Всеукраїнським Конґресом в Злучених Державах.

Точно о годині 10-ій рано, простора саля „Словацької Галі" заповнилася делеґатами. Ґалєрію заняли гості і не-делеґати, які прибули навіть з подальших місцевостий, щоб прислухуватися нарадам. Голова „Тимчасового Комітету", д. С. Ядловський, голова Українського Народного Союза, відчинив наради Конґресу і уділив першого слова д. Евгенови Якубовичеви, фінансовому секретареви „Провидіння". Бесідник повитав зібраних делеґатів слідуючими словами:

„Високоповажані Делеґатки і Делеґати.

„Великий і важкий час переживає тепер український народ. Ледви піднявся він вільними крилами ід Соню-Волі, як нараз зі всіх усюдів обскочили його відвічні, історичні вороги. І не стало в нас сил змагатися. Ледви почата будова нашої держави захиталася. Провідники Великої України під ударамимосковських чорносотенців а опісля більшевиків пішли глядіти захисту і приюту у чужих а Правительство нашої Західно Української Републики найшло приют у Відни.

Та хоть поконали нас вороги, та не зломили. І це наше Правительство, одиноко правне правительство Галичини на далекій чужині не заложило рук; але воно взялося до праці та працювало і працює з пожертвованнєм, щоб таки добути волю українському народови. І невсипуща праця нашого Правительства має до зазначення до цеї пори гарні успіхи і є всяка надія, що таки і в наше віконце засвітить сонце Волі і Свободи.

„Наше Правительство вже кілька разів зверталося до української еміґрації в Злучених Державах о моральну і матеріяльну поміч. І муситься признати, що американські Українці на всякий заклик сейчас відгукнулися. Ми всі тут працювали, як знали і як вміли і на скілько нам виставало наших сил. Та вся наша дотеперішня праця була доривочна і пирнагідна.

„Щоб ми могли подати нашому народови у Вітчині та нашому Правительству на виґнанню більшу і успішну поміч, передівсім мусимо бути самі сильніщі, самі зорґанізовані. Та до такого зможемо прийти тільки доперва тоді, коли самі тут зеднаємося і спільними силами заложимо одно велике і могуче політичне тіло, котре йшлоб одним фронтом і систематично давало поміч старій нашій Вітчині і нашому правительству.

„І коли як коли, але якраз в теперішний преважний час, коли має вирішитися на довгі літа доля нашого народу, коли весь народ напружує останки своїх сил, щоби не дати себе поховати живцем в домовину, очи всіх звернулися на нас, виждаючи від нас, американських Українців сповнення обовязку.

„Ваґу цеї останньої хвилини порозуміли чільніщі одиниці в Америці і порішили візвати весь народ станути в оден ряд, у оден фронт. Головні Уряди істнуючих запомогових і культурних та инших Товариств порозумілися поміж собою і по кількох вступних нарадах порішили основувати зі всіх товариств одно, для політичних цілей; а тому, що пораз перший в цім товаристві обєдналися всі українські національні товариства, тому й вибрано для нього назву „Обєднанне".

„Сей Тимчасовий Комітет „Обєднання" позволив собі запросити Вас, Високоповажані Пані Делеґатки і Панове Делеґати на Перший Український Конґрес до Филаделфії, на котрім мають обговоритися всі наші пекучі справи. Мені припала ця велика честь іменем Тимчасового Комітету Обєднання повитати Вас, Вп. П. Делеґатки і Делеґати та подякувати Вам, що Ви не жаліли ні труду ні гроша і прибули на наш заклик на наради. Витаю Вас і желаю найкращих успіхів.

„Най Бог Вам помагає".

По повитанню Конґресу від Тимчасового Комітету Обєднання, уділив предсідатель голосу Високопрепод. о. Совітникови М. Кінашеви, який витав Конґрес іменем феладелфійської української громади і іменем „Провидіння", місцевої центральної орґанізації, цими словами:

„Заблисла іскра-мати пожару,
І знявся пожар…
А в тому пожарі маємо викувати волю України"…

„Високоповажані Делеґати.

„Вже аж до кости вїлися кайдани ляцької неволі і терпцю вже не стало нашим Браттям в Рідним Краю. Піднявся стихійно весь народ і станув до боротьби на життє і смерть з наїздником і заприсяг: Або волю добути — або дома не бути… Смерть або воля…

„Та чи це перший раз зривається Україна до боротьби за воленьку святую? А Хмельниччина… А Гайдамаччина… Не ріки а море вилилося козацької крови, а Україна на волю таки не вибилася. А не вибилася тобу, бо якраз тоді, коли треба було найбільшої єдности, наставав заколот, розділ, крамола. Якраз тоді, коли треба було станути під одну булаву, йти одним фронтом на ворога, якраз тоді повставали партії і взаїмно нищили себе. Саме в найкритичніщій хвилині наставав внутрішний нелад, наставала руїна. А ся руїна все кінчилася розшарпаннєм України поміж сусідні держави. Ніде правди діти: як що Україна не вибилася з під чужої кормиги, то не тому, що була немічна; Україна немічна ніколи не була. Україні не доставало тільки внутрішнього ладу. Україна як з доби князів так і з доби гетьманів розпадалася не під переможним напором ворогів, але під впливом вічних міжусобиць таки у свойому власному нутрі.

„Нині український нарід опять зірвався до боротьби за свою державність, за свою волю і ця нинішня хвиля являється незвичайно важною, історичною, бо від цеї боротьби залежить, чи маємо бути і надальше рабами, чи вольними синами. Кажуть, що історія є учителькою життя. Єсли так то ми не сміємо поповнити цегосамого блуду, не сміємо поповнити цих самих промахів, які поповнювали наші предки. Ми мусимо вже раз навчитися, що в таких хвилях де рішається наше бути- або не бути, треба нам зеднатися і станути до боротьби під одною булавою…

„Наше Правительство зівсім не скриває того, що Українці в Галичині розпочатої боротьби не виграють без нас, американських Українців; а не виграють тому, бо хотяй держаться на диво хоробро, але щож з того, коли не мають „амуниції" — не мають гроша. А щоб виграти війну — сказав мабуть німецький Бісмарк — треба трех головних річей: грошей, грошей і грошей…

„Війна без грошей рішучо мусить бути програна.

„Пів міліона американських Українців мають доставити потрібну поміч. Але поміч а не жебрацьку милостиню. Має дати кождий, а не чия ласка. Не сміє бути ані одної громади, ані одного закутка, щоби не дав; ані одного Українця. Волі для всіх, бо зі здобутої волі всі будуть користати… А щоби потрібна поміч напливала ситематично а не доривочно; щоби не платити народного податку одні по десять разі в другі ні разу, то треба запровадити народний катастер; треба кождого Українця вписати в реєстр, треба зорґанізувати тих пів міліона Українців в Америці; треба покликати до життя верховне народне Начальство, яке повинно взяти роботу в свої руки і повести її як слід.

„Тож обовязком нинішнього Конґресу, обовязком Всч. Отців і Пов. Панів Делеґатів тут нині зібраних є обдумати спосіб, як зорґанізувати в оден національний фронт цілу українську еміґрацію; як запровадити народну карність та порядок, як взяти в руки контролю над народним рухом і цим способом подати нашому Правительству дальшу поміч в боротьбі за незалежність Галицької Держави.

„Високоповажані Делеґати.

„Відложім на бік всякі станові, всякі партійні, всякі особисті порахунки. Тут нині, на цих нарадах, на цім Конґресі мусить змовкнути всяка криня. Бо коли там, в Рідним Краю огні горять; коли там падають трупи; коли там всі ляцькі кримінали заповнені у щерть нашими братами; коли вони там зірвалися до боротьби за незалежність України і кладуть своє життє, то наша національна совість мусить бути чиста. На віки буде проклятий той, хто в рідну хату внесе роздор. Нині не час на кириню і роздори… Не час і не місце… „бо пора це великая єсть"…

„Ми, филаделфійські Українці, радіємо, що цей преважний Конґрес відбувається в нашому місті, в місті „Братньої Любови". Радіємо і витаємо Вас, Вп. П. Делеґати від щирого серця. Отці і Панове Делеґати: витає Вас тутешна українська громада; витає Вас славна наша орґанізація „Провидінне". Вашим зїздом радіє кождий Українець, в якого серцю ще не погас огонь святої любови до свойого рідного народа. Тож радьте поважно і успішно в цю історичну хвилину і памятайте, Панове Делеґати, що на вислід Ваших нарад жде не лишень американська Україна але і Старий Край.

„Нехай Бог благословить на добре діло. Дай Боже, щоби та Филаделфія, яка мала щасливу руку в першім Конґресі на незалежність Америки, щоби та Филаделфія була щасливою і у Ваших нарадах до боротьби за незалежність Галицької України.

„Радьте в згоді. Радьте однодушно. Радьте поважно. Радьте так, щоб Ваші наради вийшли нашим ворогам на погибель, а Вам, Отці і Панове Делеґати на честь і славу"…

(Дальше буде)

З ДНЯ.

Про „наших" комуністів і їх польську службу.

Львівське „Діло" (ч. 38) пише:

„Ми маємо дуже скупі відомости про життє наших еміґрантів в Америці. …Причина сего дуже проста: ціла преса американських Українців має заборонений дебіт (вступ) до Східної Галичини! ціла — **за виїмком сутобольшевицьких „Українських Робітничих Вістий"!**… Дуже рідко попадає до нас якесь число „Свободи", виннипеґського „Українського Голосу", або „Канадійського Українця", „Народнього Слова", чи филаделфійської „Америки", або прудентопольської „Праці"…"

Отже Поляки вважають „Українські Робітничі Вісти" за одиноку „поржондну" українську ґазету поза границями Польщі, за такусаму „поржондну", як Твердохлібів „Рідний Край". А се пояснює, чому з таким завзяттем стараються Українські Робітничі Вісти сплюжити правительство Петрушевича і пошкодити Позичці Національної Оборони. Польщі дуже не на руку Петрушевич і Позичка Національної Оборони в Канаді.

• • •

Ось в скрентонській „Народній Волі", яка сама держиться комуністичної політики, читаємо таке в листі з Відня про вибори в Галичині:

„Одна тільки політична ґрупа, яка у свому складі має й Українців, **рішила пійти до виборів.** Се **комуністи,** виступаючі під фірмою „союз пролетаріяту міст і сіл". Ся ґрупа розліпила по всій Польщі просторі відозви, в Східній Галичині також на нашій мові".

„Таксамо „Земля і Воля", яку „Українські Робітничі Вісти стараються тепер поширити в Канаді задля її виразного комуністичного характеру, згадує несміло, що комуністи поставили в українській Галичині своїх каниддатів. На іншім місці скаржиться „Земля і Воля", що „виборчий орган комуністів „Proletarjat" отверто став на сім, що Східна Галичина є інтеґральна (невіддільна) частина Польщі та що тут Українцям належаться права національної меньшости".

Оттаку пісоньку співають Українцям польські комуністи. Та українським комуністам все одно. Призвичаїлися за московським возом бігати, побіжуть і за польськими саньми.

(Канад. Укр. Голос).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Клим Поліщук.

В НЕТРЯХ ЛАТВІЇ.

(Із записника з часів Великої війни).

...Шумлять старі лотишські бори, зелені сосни гомонять. Серед багнищ блукають озвірілі люде, напружено вдивляються в білу млу червневої ночі і стомлено шепчуть прокляття... Холодний балтійський вітер, захлинаючись, скиглить серед могил та хрестів, і здіймаючи свої могутні крила над лісами та болотами, озерами й мизами, трубить у свої бойові сурми, дмухає на червоне світло спалахкуючих ракет і в гарматній сварці розсипається нудним квилінням... Сіре й важке небо вкрите пошматованими хмарами, крізь які проглядає жовто-зеленувате чоло очманілого од всесвітнього горя, одвічного місяця. Такий ночей не буває на Україні; там навіть на волинському Поліссі кращі бувають осінні ночі, як тут червневі. Там сосни гудуть урочисто й поважно, а вітер співає щось сумне і рідне, як думи кобзарські...

...Скильки тут пролито крови, насипано могил, наставлено хрестів! — Страшно дивитися, а ще страшніще думати про це. Кажуть, що люде призвичаюються, — не знаю. Я, властиво, сказав би, що як хто, а я три роки, майже, лишаюся тим самим, що й був. Ні, навіть і не тим. Тепер я вже не можу дивитися на довгі транспорти свіже-скалічених людей, не можу стриматися від гарматного стрілу і, коли зачую далеке джеркотання летючого по небу знаряда, падаю камінем до долу і щільно притискаюся до землі, неначе в цій брудній землі весь мій захист і вся моя надія. Серед могил прохожу з низько схиленою головою і боюся читати оті „братські" написи, що росповідають безграмотною мовою про те, як, коли й де, скильки саме полягло їх...

Пригадую позиції за Кеммерном під Тукумом, як одної ночі, під час скаженої гарматньої стрілянини, коли над головою раз у раз, голосно джеркочучи в повітрі, з шумом пролітали німецькі „чамайдани" і лопалися шрапнелі, я мовчки сидів у землянці і слухав ридання скрипки, яке виливалося з під лучка і пальців закинутого сюди молодого музиканта, який майже ніколи не розлучався зі своєю скрипкою. Він грав отой самий „трафаретний" вальс „Осінний сон", а мені здавалося, що я чую якусь не земну, а небесну музику. Скрипка плакала й тяжко скаржилася... А ніч була така чудна і страшна. Навколо поспелалися хвилясті білі тумани а в чрі, між сонними кучерявими хмарами, блукав затуманений місяць. Була остання доба літа і в повітрі почувався подих смерти. Перед світом нам прийшлося відступати і, коли ми у двох з музикантом побігли через широку галяву, він лишився на тій галяві назавше... Шрапнель, що розірвалась над його головою, поклала його на місці і потоpощила на маленькі кусники його скрипку. Повалене дерево кремезним корінням стало для мене чудом спасіння і я врутувався під ним. З того часу почуваю себе під керунком всемогучої руки і мовчки дивлюся на окружаючу мене сваволю і злобу. Зрозумів жах смерти найменшим атомом своєї істоти. Не знаю, як почувають себе инші люде, як реаґують на це все оці байдужні „земляки" які серед трупів убитих товаришів спокійненько обідають собі із зашмарованих казанків, або вивертають окровавлені кешені вбитих товаришів і нишпорять руками, шукаючи грошей. Не можу зрозуміти цеї страшної жадоби до грошей і хліба, за якою блідне такий могутній інстинкт., як інстинкт самоохорони. О, скільки-то ще згине їх, коли в нас будуть хліб і гроші! Ось він, як живий стоїть передомною здоровий, плечистий, червонолиций санітар Безверхий, що важко зітхаючи, щиро просить Бога: „Допоможи мені милостивий Боже, ще хоч два-три бої таких щасливих пережити, як це був один, то, може яку небудь копійчину до дому діткам принесу!"... Коли я йому сказав про злочинність такої „молитви", то він подивився на мене, як на божевільного... В слідуючім бою його закололи свої ж таки „земляки", бо надійшли на нього в той час, коли він добивав дручком від носилок чоловіка своєї ж роти, в якого раніш очистив усі кешені. Чи може бути яке порівнання цього санітара з отим музикантом?... Я думаю, що порівнання тут може бути лише те, що обидва згинули на полях смерти, на війні. Бачив людей і инших, які безумно кидалися в перед і різали того, хто стояв на його дорозі; вони в той час незадумуючись, зарізалиб матір і батька, або самі загинулиб в своїм безумстві. Таких людей, за їх уміння тратити самих себе і за їх здатність різати, тут називають „ґероями". Але життя таких людей, будь воно тисячу разів „ґероїчним", мені зовсім неподобається, здається незрозумілим і образливим.

Досить тільки одну годину прислухатися до тих балачок, що провадять „земляки", як відчуєш весь жах сучасного життя. Ось вони заговорили про мир і з легким серцем перейшли на шаровари та чечевицю, далі розмова йде про цингу, але вона зразу-ж вривається, бо хтось почав щось говорити про женщин. Тут їх очі засвітилися хижими й лютими вогниками, а із їх уст з густою піною повзуть цинічні, похабливі казки, слухаючи яких, стає соромно і важко, щось гидке і противне наповнює груди і така лють охоплює всю істоту.

На другий день бачиш одного з цих „земляків", як він ячить весь у крови з тяжко простріленою ногою, або рукою, чуєш його стогін і брудну лайку, до неможливого стає боляче й тяжко за них. Поранений, він злобствує проти всіх і вся і, навіть, лає того, хто старається подати йому поміч. В шпиталі цей „земляк" кричить, щоб його перевязувала сестра, а не фельдшер. А коли та його перевязує, він спочатку стогне, потім уважно розглядає її бюста, вимірює очами її крули, і, часто буває, замість подяки, скаже щось таке ідіотсько-цінічне, від чого та поневолі мусить почервоніти і відступитися. А „землячок" їй у слід озлоблено сичить: „А-а-а!... так вам офіцериків подавай, а наш брат непотрібний!"... А потім, вже видужуючи, компанія „земляків" у тіснім колі за „очком", розмовляючи по між собою, складають фантастичні казки про сестер і розвозять їх скрізь і росповсюджують усюди, як „чисту правду". — Чимало траплялося бачити ганебних картин земляцького нахабства, чимало наслухався безглуздих казок на страшному фронті...

Тепер, по умовах сучасного життя, фізіономія „земляків" в дечому змінилася і нагадує лице товариша. Вся література кадетів, меншевиків та большевиків дала змогу збільшити земляцький „лєксікон" бодай на три десятки незрозумілих слів, Так і сиплються: „ліворуція", „конфендрація", „абсалютія", „плебецитія", „фактичаскі", „пщитально", „присціпально", „регеліозно" і т. п. Та, на жаль, це мало змінило земляцький склад душі і нинішній товариш в масі залишається вчорашнім земляком.

Погаласувавши трохи на мітінгах в перші дні революції, всі товариші визнали за мною „ораторський талан" і надавали мені цілу низку всяких уповноважень, що вже й годі було те все виконати. Зараз про мене не всі доброї думки, а є й такі, що „проватором" називають, бо сталося так, що я провинився тим, що заклав у своїм полку першу на всю армію українську раду, про що хтось сказав їм, що це „мазепизм". Товаришам-москвинам це не дуже-то припало до сподоби, бо мовляв: „Так скоро і всю Россію разнесут!"... Наші-ж землячки теж, захопившись своїми справами, нахвалялися на „кацапів" і цим тільки загострювали між-товариські відносини. Спасенне „очко" і тут відгравало значну ролю, позаяк воно утворювало ту „плятформу", на якій цілком погоджувалися ворогуючі табори, — однаково.

...Шумлять сосни і гуде вітер у димарі. В хаті, давно покинутій господарями, — помістилися комітетчики. Я, як один із них, зараз залишений ними, самотою сидів коло стола. На столі стояв саморобний каганець і немилосердно чадів на всю хату, а товариші-комітетчики розійшлися десь по лотишках, які працюють тут над вимощуванням доріг і живуть на салдатських пайках у старих землянках. Теж дожилися люде. Росте і шириться роспуста, зявляється скрізь велика сила поганих хвороб, що й воля вже не радує нікого... Що вже „комітетчики", найкращі люде в полку, а й ті не всилі себе стримати...

Передомною лежить мій нескінчений лист. Не знаю, що маю писати тій особі, якої ні разу не приходилося бачити? Але-ж я від неї через кождих три дні отримую блакитні листочки її почувань ніжних. Якась провінціональна панна поетка, сентиментальна натура, але, — судячи по де-яких детайлях блакитних листочків, — запевне ще читає „міліон снів" і гадає свою судьбу по календарю Брюса... Тут смерть і смуток, тут шириться й росте роспуста, а я сиджу й пишу якісь сентиментальні листи.. Через що я їх мушу писати?... Стало чогось сумно-сумно і я порвав нескінченого листа на дрібні шматочки і, взявши добрий пакунок всяких „Извѣстій", став ними роспалювати в печі. Задумав заварити чаю, щоб не так тужно сиділося.

Сидів собі коло печі і, слухаючи буряного шуму за вікном, стежив за чайником. В той час за вікном почувся якийсь сміх, а потім хтось чудним голосом заспівав щось сумне й костьольне... Своєю мельодією цей спів нагадав мені той спів, який я колись чув біля Остроленки на ломжинськім шляху, де гнані козаками польські селяне працалися так зі своїми „війосками" і, обграбовані до ниточки, мусіли йти з рідних осель кудись у світ за очі. Почувши за вікном спів, спочатку я думав, що то мені так здалося, що мої, пошарпані роденним ревом гармат, нерви стали мені зраджувати. Але, скоро я взявся за клямку коло дверей, як вони самі відчинилися і в хату ввійшла якась чудна жінка. Розхрістана, простоволоса, якось чудно й ніяково всміхаючись, вона довго дивилася на мене і, нарешті, промовила: „лабвакор.*) Промовивши це одне слово, вона голосно засміялася і знову затягнула своєї „костьольної"... Співаючи так, вона пильно і немгаючи дивилася на мене своїм страшним, чорним, страдницьким поглядом. Я слухав ці тужні звуки незрозумілої мені пісні і відчував у цій жінці щось таке страшне, що волосся на моїй голові здіймалося щитиною вгору. Я пробував її заспокоїти і, показуючи рукою на стілець, просив її сісти, але вона тільки ще уважніще вперла в мене свої страшні очі і все співала, співала і співала... Мене стало чогось нудити і я не міг більше вистояти так перед її очами. Я повернувся до дверей, гадаючи вийти на двір, але коли я зробив тільки один крок, як із заду щось вдарилось об мене і навколо моєї шиї обвилося дві кістлявих довгих і холодних руки і з величезною силою потягли мене назад. Коли я думав відкинути їх зі своїх плечей, то вона сама зоставила мене і, сміючись, відбігла в куток. Повернувшись до неї, я скарався роспитатися в неї, хто вона і звідки, що робить тут коло самих позицій і куди йде. Вона була тепер цілком спокійна, щось говорила на своїй мові, якої я не міг зрозуміти, а потім вийняла зза пазухи складену в четверо восьмушку аркуша канцелярійного паперу і простягла мені. Я взяв папірця, розгорнув його і прочитав написане пишучою машинкою слідуюче: „Удостовѣреніе дано сіе свободной гражданкѣ Эммѣ Яковлевнѣ Тивумнѣкъ, усадьбы Наудіетъ, Брандтской волости, Вольмарскаго уѣзда, Лифляндской губ., въ томъ, что она разискивая своего сына солдата, попутно можетъ участвовать на на всѣхъ солдатскихъ балахъ и гуляньяхъ вродѣ полковой дамы и т. п. Кромъ того, ей разрѣшается безпрепятственно пользоваться всѣми постбищами, расположеными въ раіонѣ Икскюля, что подписью и приложеніемъ печати комитета Безыменного Полка удостовѣряется".

Прочитавши цього „пашпорта" за нерозбірливими підписами „предсѣдателя" і „секретаря" невідомого, безіменного комітету, мені стало цілком зрозумілим, що ця женщина „була не при собі", але-ж хто тут инший „був при собі", що смів дати хорій людині свого ганебного і цинічного пашпорта?... Як він смів знущатися над людиною, яка так тяжко скарана життям?... Не чесно і дико це було з боку овтора цього пашпорту, але це, як видно, богатьом було до сподоби, бо на другім боці пашпорта були зроблені ріжні написи про те, де саме „гуляла", кому „предъявляла" і були поставлені дати. Мені стало так жаль її, що я не хотів повернути їй цього ганебного „пашпорту", але коли я показав її на вид, що хочу заховати його до своєї кешені, як вона раптом так запротестувала руками і ногами, так несамовито закричала, що я мусів віддати його назад. Ховаючи за пазуху свого пашпорта, скоса позираючи на мене,

Коли я хотів дати їй їсти, то вона кинула на землю хліб і масло і вмить розридалася. Ридаючи, билася головою об стіну і так страшно кричала, що червоне світло каганця стало дріжати, як перелякане. Заспокоїти її не було ніякої змоги. Я взяв кашкета і, загасивши каганця, вийшов на двір, щоб хоч трохи вільніще зітхнути грудьми та опамятатися.

(Конець буде).

*) „Лабвакор" — Добрий вечір.

ВИБОРИ СКІНЧИЛИСЯ.

Ще раз пережилисьмо сензацію виборчу. Публика як звичайно, заворушилася і доперва по якимось часі прийшло все назад до нормального стану. О скільки ріжняться сі дні шаленої агітації від виборів, котрі відбулися в останних трех десятилїттях, коли великою більшостю Трінера Гірке Вино зістало вибране першим з всіх американських лїчничих середників на жолудок. Нині зникнули всякі вагання. Аптикарі та инші доставці лікарств у всіх частях Злучених Держав і Канади пишуть, що коли хто жадає Гірке Вино, звичайно хоче Трінера. Люди котрі терплять на затвердження, нестравність, злий апетит, болї голови, або загальне ослабленнє, наслідком зіпсутого жолудка, можуть бути певні скорої і певної пільги по ужиттю Трінера Гіркого Вина. Познакомiться також і з иншими середниками Трінера, як Трінера Лінімент на ревматизм і невральгію, Трінера Антіпутрін на запаленнє горла, Трінера Лагодитель Кашлю і препарати такі як Трінера Паста до зубів.

ЗАГАДКИ.

1. Без рук, без ніг, на дерево дереться? (хмель).
2. Густий ліс, чисте поле, два соболї, два скла, труба, бомба, а в тій бомбі лепетайло? (волося, лоб, брови, очі, ніс, рот, язик).
3. Скільки на небі зірок, стільки на землі дірок? (стерня).
4. Без дишля, без дуги: куди захочем, туди й поїдем я і ти? (човен.)
5. Мовчить, а сто дурнів навчить? (книжка.)
6. Веселе дерево, весело співає, кінь над бараном хвостом махає? (скрипка.)

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Бр. св. Василія, від. 339 У. Н. Союза повідомляє своїх членів, що звичайний мітинг відбудеться в суботу, дня 25. падолиста о годині 6-тій пополудні в домі Укр. Громади на Савті, ч. 610 Савт Америкен стріт. Проситься всіх членів прибути точно на означений час. Оповіщається всім Брацтвам і Товариствам що посвяченнє прапорів братства св. Василія відбудеться в неділю 26. падолиста по Службі Божій в катедральній церкві на Френклин стріт. По посвяченню проситься всіх учасників прибути до Укр. Дому на Савті, ч. 610 Савт Америкен стріт, де відбудеться спільна вечера. — Комітет братства: Т. Грицей, І. Жмутин, Г. Лисюк. Уряд: І. Сорока, предс.; І. Сорока (с. Мих.), кас.; В. Скольський, секр.

МАЙНЕРЗВИЛ, ПА. Бр. св. о. Николая, від. 78 У. Н. Союза повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 2. годині попол. в неділю, 3-го грудня с. р. в гали церковній. — І. Пелех, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. Братство св. Ап. Петра і Павла, від. 220 У. Н. С. повідомляє своїх членів, що річний мітинг відбудеться в неділю 10. грудня в галі парохіяльній, о годині 2-гій пополудні. Проситься членів зійтися хотяй раз на рік всі разом. Котрий член не буде присутний на тім мітингу, заплатить 1 доляра кари, а урядник 2 доляри. — С. Брудний, секр.

МИЛВОКІ, ВИС. Тов. Богд. Хмельницького, від. 47 У. Н. Союза повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 7. годині вечером в суботу, 9. грудня в домі М. Адамчука під ч. 807—50th Ave., West Allis. Проситься всіх членів прибути на мітинг, бо є важні справи до полагодження і буде вибір нових урядників на 1923. Також буде приниматися нових членів. Приходіть і приводіть товаришів. — П. Маґіревський, предс.; Ф. Барсук, секр.

СПОЖИВЧА КООПЕРАЦІЯ НА УКРАЇНІ

Дописувач харківських „Вістей” з Богуслава на Київщині скаржиться на важке становище кооперації. Про те, що в кооперації нема комуністичного керовництва — каже він це відомо всім. На чолі кооперації стоять кооператори дуже підозрілого політичного ґатунку. В їхніх руках — інструкторський апаарт, організаційні звязки, культурно-освітня робота — словом все. Є один комуніст, але він один очевидно безсилий боротись, коли взяти, що 75 проц. відсотків членів правлінь і ревізійних комісій мають непевну „закраску”. Є серед них досить членів церковних рад й навіть попи. Партійний комітет вжив де яких заходів до оздоровлення кооперації, але він не має потрібних сил.

ПЯТЬ ЛЮДИЙ ВБИЛИ 108 ОСІБ

—o—

МОСКВА. — Московська поліція арештувала на днях 5. людий, які призналися до замордовання 108 осіб протягом одного року в цілях рабунку. Одного разу вони вимордували 18 осіб, зібрані на хрестинах, а раз знова вимордували цілу родину зложену з 8 осіб. Звичайно убивали по кілька осіб, аби не лишити за собою слідів.

УБИТО ПОЛІЦАЯ У ЛЬВОВІ

—o—

На львівській стації прийшло до сутички між бандитами і поліцією, підчас якої убито поліцая Єнджейовского. Під замітом убивства арештовано Степана Кравчика.

КАНАДІЙСЬКІ СОЦІЯЛІСТИ НА ПОМІЧ РОСІЇ

Гемілтон, Онт. — На англійськім вічу соціялістів, що відбулося 8. с. м. було говорено, щоб подати фінансову поміч советському правительству Росії. Кілька бесідників заявили в своїх бесідах, що такий комунізм як є тепер в Росії є найбільшим кроком зробленим вперед робітничою клясою в сторії світа.

Дж. С. Вудсворт, посол до доміняльного сойму з середущого Вінніпеґу виявив свою надію, що канадийське робітництво має на меті цілковиту зміну теперішної економічної системи. Експеріment в Росії, він казав, звернув на себе увагу робітництва цілого світа.

ВИСИЛКА ГОРІВКИ З КАНАДИ ЗАБОРОНЕНА

Оттава, Онт. столиця Канади. — З днем 15. грудня входить в життє нова заборона висилки горячих напитків з провінції Саскачеван приватними особами. Висилка дізволена лише ґоральням чи броварам, заосмотрених в „лайсенс” від доміняльного уряду. В такий спосіб лікерні склади в Саскачевані будуть мусіли застановити своє істнованнє коли не схочуть ограничитися на спродажі лікерів в границях Саскачевану.

Такої ухвали домагалося саскачеванське правительство від доміняльного правительства ухвалою ради міністрів, яка запала ще 18. жовтня. с. р.

РОСІЯНИ ЗАМОРДУВАЛИ ДВОХ

Квібек, Канада. — Росіянин, який змінив своє імя на „Микей” тепер в арешті в Рівієр дю Луп за намірений морд Фреда Ров і його внука Чарлса Ров з Індіяна. Вони оба вертали зелізницею з польовання всідаючи на зелізницю в Мон Жолі. Межи стаціями Бик і Ст. Флевій, Росіянин прийшов і сів проти них. По кількох мінутах тишини „Микей” з ножем в руці скочив на Фреда Ров і його внуку і завдав їм кілька ран на голові і плечах.

В Рівер дю Луп Росіянин був арештований і поставлений перед суд, однак розправа відбудеся пізнійше, бо не знати чи ранений Ров вийде зі шпиталю живий або умре.

НА ЯКІ АДРЕСИ ПОСИЛАТИ ЖЕРТВИ ДО ЕВРОПИ?

На запити в сій справі відповідаємо Українцям американським і канадійським, що жертви на поміч українським жертвам війни в Европі, а також українським жовнірам, студентам, збігцям, голодуючим, на українські школи і т. п. слід посилати на такі адреси:

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ:

Для українських жовнірів на адресу: **Dr. Stepan Smal-Stocky, Hotel Imperial, Prauge, Czechoslovakia.**

Для українських студентів, що вчаться в українському університеті в Празі; також на тусаму адресу д-ра Стоцького, або на адресу: **Zivnostenska Banka, conto: Ukrainska Akademicna Hromada v C. S. R., Prague, Czechoslovakia.**

Для збігців з України і Галичини: **Ukrainsky Hromadsky Komitet, Serikova 4, Prague III, Czechoslovakia.**

В АВСТРІЇ:

Для українських збігців з Галичини: **Ukrainisches Hilfskomitee, Strozzigasse 32, T. 12, Wien VIII, Austria.**

Для українських студентів: **Ukrainisher Studenten Verein Sitsch, Theresiengasse 13, Wien XVIII, Austria.**

В НІМЕЧЧИНІ:

Для українських студентів: **Verein Ukrainischer Studenten in Deutschland, Berlin-Charlottenburg, Goethestrasse 67a, Germany.**

В ГАЛИЧИНІ:

Для товариств:
Комітет допомоги голодуючій молодіжі;
Фонд українських інвалідів;
Український Фонд воєнних вдовиць і сиріт;
Краєве Товариство охорони дітий і опіки над молодіжю;
на адресу: **Zemelnyj Bank Hipoteczynj, Pidwale 7, Lemberg, East Galicia.**

На українські приватні школи: **Ukrainske Pedagogiczne Towarystwo, Rynok 10, Lemberg, East Galicia.**

При пересилці гроший (доляровими дрефтами) треба все посилати листи і в них написати, на яку ціль призначена жертва.

Сей виказ містити-мемо від часу до часу у „Свободі”.

Наших земляків в Европі просимо подати нам зміни або доповнення в сих адресах.